

Tisdagen den 14 marsTisdagen den
14 mars 1978

Kl. 15.00

§ 1 Justerades protokollet för den 6 innevarande månad.

*Meddelande om
ny ordförande i
arbetsmarknads-
utskottet***§ 2 Meddelande om ny ordförande i arbetsmarknadsutskottet***Meddelande om
interpellationssvar*

TALMANNEN:

Jag får meddela att Eva Winther (fp) valts till ordförande i arbetsmarknadsutskottet.

*Om fullföljande
av SIA-reformen***§ 3 Meddelande om interpellationssvar***1977/78:134 om läromedelsinformationen*

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Jag vill meddela att jag hade för avsikt att besvara interpellationen 1977/78:134 av Margot Håkansson den 3 april. Den dagen passade emellertid inte interpellanten. Vi har därför överenskommit om att interpellationen skall besvaras den 17 april.

§ 4 Om fullföljande av SIA-reformen

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara *Christina Rogestams* (c) den 28 februari anmälda fråga, 1977/78:316, och anförde:

Herr talman! Christina Rogestam har frågat mig om det är regeringens uppfattning att SIA-reformen skall fullföljas enligt tidigare fattade beslut.

Svaret är ja. Det förslag till nytt statsbidragssystem (prop. 1977/78:85) som riksdagen senare skall behandla bildar grunden för det reformarbete som kan påbörjas i kommunerna fr. o. m. nästa budgetår. Det ankommer på kommunerna och på de verksamma inom skolan att avgöra i vilken takt reformen sedan skall fullföljas.

CHRISTINA ROGESTAM (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Mogård för svaret på min fråga.

Det är bra att Britt Mogård på det här klara sättet tar avstånd från de uttalanden som har gjorts av ledande moderater om att SIA-skolan måste skjutas på framtiden.

Beslutet om SIA-reformen fattades under stor enighet i riksdagen. Då underströk alla partier värdet av en öppnare skola, nya arbetsformer och

Tisdagen den
14 mars 1978

*Om fullföljande
av SIA-reformen*

vikten av ett samlat ansvar för eleverna under skoldagen.

SIA-reformen är en annorlunda skolreform. Det har aldrig varit meningen att den i sin helhet skall genomföras i alla kommuner vid samma tillfälle. Avsikten har hela tiden varit att reformen till vissa delar skall kunna genomföras successivt och att den också skall kunna få litet olika utformning i olika delar av landet och kanske också inom samma kommun. Här är det naturligtvis en stor pedagogisk uppgift för oss alla som är engagerade i skoldebatten att tala om att det var så det var tänkt från början.

Det nya statsbidragssystemet ger, som statsrådet påpekar, kommunerna möjlighet att på ett friare sätt besluta om resursanvändningen. Det är också kommunerna som sedan själva beslutar när de vill gå vidare med olika delar av reformen, t. ex. när det gäller den samlade skoldagen. Hur snart SIA-skolan kan genomföras beror därför till stor del på kommunala beslut. Men regering och riksdag har här ett stort ansvar för att förutsättningarna blir så goda som möjligt. Det är därför viktigt att politiker från alla läger, särskilt då ledande företrädare för utbildningsdepartementet, inte sprider uttalanden som kan tolkas som en tveksamhet om möjligheten eller värdet av att snabbt genomföra SIA-reformen.

I stället måste det vara regeringens, och naturligtvis speciellt Britt Mogårds, uppgift att driva på och stimulera kommunernas arbete med att planera och genomföra SIA-reformen. Något tvivel om regeringens mål får det inte råda.

Det finns några frågor som hänger ihop med SIA-reformen och där regeringen kan göra insatser för att underlätta genomförandet. Dit hör arbetstidsavtalet för lärarna, skolnämnderna och deras uppgifter och sammansättning, och dit hör den utlovade lagen om rätt för förvärvsarbete föreningsledare till ledighet för medverkan under och i anslutning till skoldagen. Förslaget om skolnämnder är på remiss. Förhandlingarna pågår om arbetstidsavtalet, men var finns förslaget om rätt till ledighet för föreningsledare? Det vore positivt om statsrådet i dag kunde ge ett besked om tidsplanen för det förslaget.

Jag förutsätter att de uttalanden som gav mig anledning att ställa frågan var en engångsföreteelse. Britt Mogårds svar vill jag tolka så, att regeringen är beredd att driva på och stimulera kommunerna att genomföra SIA-reformen. Det tycker jag är bra, och jag tackar för det beskedet.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Alltsedan SIA-utredningen framlade sitt huvudbetänkande har i massmedia oavbrutet framförts två i grunden felaktiga påståenden. Det första är att utredningens förslag berör bara de organisatoriska utanverken av skolans inre arbete och det andra är att kommunerna inte har råd att nu införa SIA-skolan. SIA-betänkandet omfattar närmare 1 000 sidor. Av dem handlar 38 % om olika typer av skolsvårigheter och vad man kan göra för att undvika eller minska dem. Ca 15 % av betänkandet ägnas åt frågor som rör personalens svårigheter osv. Organisatoriska frågor upptar ca 22 % och 6 % ägnas åt den s. k. samlade skoldagen och en utökad fritidsverksamhet.

SIA-skolan är en skola, där alla berörda aktivt tar itu med att gemensamt försöka lösa de problem man ställs inför i det dagliga arbetet, en demokratisk skola där elever, föräldrar och personal ges ökat inflytande och där man får möjligheter att lokalt fatta beslut om hur man skall gå till väga. Det möjliggörs genom ändringar i skolförordningen, i läroplanen och i statsbidragsbestämmelser. De senare träder i kraft den 1 juli 1978 under förutsättning att riksdagen fattar ett positivt beslut. Därigenom har SIA-skolan införts.

Att sätta likhetstecken mellan SIA-skolan och den samlade skoldagen, vilket nu nästan har blivit regel i massmedia, är grovt vilseledande. Denna feltolkning har tyvärr smittat av sig på eljest kunniga politiker. Christina Rogestam hör inte till dem som har blivit smittade.

Den samlade skoldagen är bara en del av SIA-reformen. Att åtskilliga kommuner inte har råd att genomföra en samlad skoldag innebär inte att SIA-skolan skjuts på framtiden, vilket jag nu i ett och ett halvt år kraftigt har understrukt.

Beträffande frågan om ledighet för föreningsmedverkan i skolan kan jag meddela att en PM om detta i morgon går i tryck och inom mycket kort tid skall sändas ut på remiss.

CHRISTINA ROGESTAM (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det kompletterande svaret på den sista frågan. Vi har väntat länge på den promemorian, och det är utmärkt om den nu kan komma ut på remiss.

Vidare hoppas jag att statsrådet hade med ett "inte" i meningen om huruvida jag var smittad eller inte av vilseledande påståenden.

Jag delar Britt Mogårds uppfattning att det har varit många missförstånd i SIA-debatten och att man i alltför stor utsträckning har satt likhetstecken mellan införandet av SIA-skolan och den samlade skoldagen. Det finns oändligt många andra viktiga saker vilka, som statsrådet påpekade, kan göras inom ramen för de ändrade statsbidragsbestämmelser som riksdagen om några veckor eller någon månad kommer att fatta beslut om. Britt Mogård har ju tidigare genom sitt engagemang visat sig vara positiv till SIA-skolan, och det svar som statsrådet nu har givit visar att så fortfarande är fallet. Det tyder på att den tolkning som jag gjorde av statsrådets första svar var riktig.

Jag hoppas alltså att vi i fortsättningen från utbildningsdepartementet får klara och entydiga uttalanden om att regeringen är beredd att driva på och stimulera kommunerna när det gäller att genomföra SIA-reformen i dess helhet.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Jag vet inte vad Christina Rogestam avser med att det från utbildningsdepartementet skulle ha kommit svävande besked. Det intrycket har jag inte, utan vi har alla på utbildningsdepartementet mycket kraftfullt sagt ifrån att planeringen av SIA-reformen fortskrider som avsett är.

Jag vill för säkerhets skull tala om att jag med min parentetiska kommentar avsåg att tala om att Christina Rogestam var kunnig och ej smittad av de som

*Om målet för
pågående läroplans-
arbete*

jag tycker ganska tröttsamma dumheter och misstolkningar som förekommit i frågan om SIA-reformen.

CHRISTINA ROGESTAM (c):

Herr talman! Jag hänvisade i motiveringen till min fråga till vissa tidningsuttalanden, där man bl. a. uppenbarligen har tolkat Britt Mogård på ett sådant sätt som jag nämnt. Kan vi vara överens om att den tolkning som förekommit i dessa tidningsuppgifter är felaktig, är jag mycket tacksam.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Svaret är ja. Det är en misstolkning.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om målet för pågående läroplansarbete

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara *Alf Wennerfors* (m) den 27 februari anmälda fråga, 1977/78:310, och anförde:

Herr talman! Alf Wennerfors har frågat mig om jag instämmer i gjorda uttalanden av en representant för skolöverstyrelsen att målet för det pågående läroplansarbetet för grundskolan är en helt sammanhållen nioårig grundskola.

På grundval av riksdagens beslut om skolans inre arbete (prop. 1975/76:39, UbU 1975/76:30, rskr 1975/76:367) har regeringen givit skolöverstyrelsen i uppdrag att göra en översyn av grundskolans läroplan m. m.

Riksdagen uttalade bl. a. vid behandlingen av nämnda proposition att eleverna på högstadiet även i fortsättningen bör ges reella möjligheter att läsa ett andra främmande språk vid sidan av engelskan. Vidare uttalades att riksdagen inte ville binda sig för att uppdelningen i allmän och särskild kurs i vissa ämnen skall avskaffas. Riksdagens uttalanden ligger självfallet till grund för uppdraget åt överstyrelsen.

I regeringens uppdrag till skolöverstyrelsen ingår också att skolöverstyrelsen skall göra en översyn av tillvalsämnena på högstadiet. Överstyrelsen skall göra översynen med hänsyn till de erfarenheter som hittills vunnits av utbildningsorganisationen.

Skolöverstyrelsen kommer inom kort att överlämna sitt förslag till ny läroplan för grundskolan. Förslaget kommer därefter att remissbehandlas.

ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag ber först att få tacka statsrådet Mogård för svaret.

Jag blev verkligen förvånad då jag fick höra det uttalande som en representant för skolöverstyrelsen gjorde om det pågående läroplansarbetet. Han sade att man på sikt helst ser en helt sammanhållen nioårig grundskola.

Självfallet kan man ha den uppfattningen, även om man kunde tänka sig

att den motsatta uppfattningen vore naturligare, dvs. att principen om en sammanhållen grundskola nu borde bli föremål för omprövning.

Emellertid skall jag peka på det som gjorde både att jag blev förvånad och att jag ställde en fråga till utbildningsministern. Skolexperten i fråga sade:

”Men, med vårt nya tillvalssystem har vi i alla fall tagit ett ordentligt steg mot en sammanhållen grundskola, jämfört med Lgr 69.”

I lärartidningen nr 1 ställer tidningens redaktör vidare följande fråga:

”Alternativkurserna strider ju också emot principen om en sammanhållen skola. Nu vill ni ha bort alternativkurserna i tyska och franska men behålla dem i engelska och matematik. Är det också en kompromiss?”

Svaret blir: ”Ja, på sikt ska de ju bort. Vi har sagt inom en femårsperiod.”

Jag tycker svaret är uppseendeväckande. Vem är det egentligen som lägger fast de grundläggande principerna för vår grundskola? Är det tjänstemän i förvaltningen eller är det regering och riksdag?

Nå, jag har fått ett svar, som pekar på riksdagens uttalande som ligger till grund för läroplansarbetet. Jag har genom detta svar också fått del av regeringens uppdrag. Men jag skulle ändå vilja påminna om min fråga huruvida skolministern instämmer i uttalandet om en totalt sammanhållen nioårig grundskola. Vi känner alla till målet för skolan – att utveckla elevernas kunskaper och färdigheter, att främja elevernas utveckling till harmoniska människor, att främja elevernas utveckling till dugliga och ansvarskännande samhällsmedborgare. Vi har hört det många gånger.

Har vi nått detta mål? Självfallet är dagens skola bättre än skolan för 10–20–30 år sedan. Vi satsar oerhört mycket på vår skola i dag. Men vi som dagligen upplever de utstöttas, de utslagnas problem i arbetsliv och samhälle borde väl ändå ställa frågan: Vad har skolan för roll när det gäller detta? Visst har hemmet stor del i det, men varför har vi inte med nioårig sammanhållen grundskola lyckats göra barnen beredda att gå ut i samhället och klara de påfrestningar som där möter dem?

Jag skulle sålunda vilja fråga skolministern: Är inte skolministern mot denna bakgrund beredd att t. o. m. ompröva principen om den sammanhållna grundskolan?

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Jag förutsätter att skolöverstyrelsen inom kort överlämnar ett förslag till ny läroplan, som anknyter till det givna uppdraget.

Beträffande Alf Wennerfors fråga vill jag säga att det överordnade målet för mig är att varje enskild elev skall få utvecklas maximalt i alla avseenden, alltså också då det gäller kunskaper och färdigheter. Jag kan inte se ett sammanhållet högstadium som ett mål i sig, utan jag anser att det måste bedömas i relation till det övergripande målet.

De erfarenheter vi har fått av 1962 och 1969 års läroplaner tyder enligt min mening inte på att problemen med skolleda och bristande motivation kan lösas genom att grundskolan görs ytterligare sammanhållen. Genom att sända ut läroplansförslaget på en bred remiss hoppas vi få veta om den

*Om målet för
pågående läroplans-
arbete*

uppfattningen omfattas av en majoritet av svenska folket. Därefter skall förslaget i vanlig ordning beredas i regeringskansliet.

ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag tycker att detta var ett klart och entydigt besked, och det tackar jag för. Jag skall bara be att även få peka på en annan sak i sammanhang med detta som är mycket viktig.

Vi vet att när Lgr 69 – läroplan 69 – skulle omsättas i praktiken fanns det skolor i det här landet som inte hunnit bli klara med genomförandet av Lgr 62. Vidare trycktes faktiskt, kan man säga, läroplan 69 på lärarna utan att de själva hade fått vara med i det grundläggande läroplansarbetet. Därför frågar jag: Hur tänker man sig förankra den nya läroplanen bland skolans folk, föräldrar och andra grupper, och hur lång tid skall detta få ta i anspråk?

Jag har hört sägas att arbetsnamnet på läroplanen är Lgr 79. Om det skall bli så hinner man verkligen inte förankra läroplanen på det sätt som man borde göra! Låt arbetsnamnet vara Lgr 81, Lgr 82 eller Lgr 83, så att vi verkligen får en läroplan som omfattas av alla dem som skall arbeta med den.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Till skillnad från tidigare läroplansarbete har man den här gången under pågående arbete försökt förankra planen i diskussionen ute i skolorna och bland lärarna, bl. a genom tidskriften Läroplansdebatt. Om man också tänker sig ett brett remissförfarande – vilket jag tänker mig – och en lång remisstid, får vi en omfattande och grundlig diskussion, vilket jag tycker vi behöver om en så viktig fråga som en ny läroplan är.

Jag vill emellertid också säga att det knappast är troligt att det blir någon sådan revolution att man i den kommande läroplanen inte kommer att känna igen någonting från läroplan 69 och läroplan 62, men den nya läroplanen får nog ändå betraktas som en utveckling på grund av de erfarenheter man har erhållit av de tidigare läroplanerna.

I övrigt tycker jag att frågan hur vi skall förankra en kommande läroplan bland skolans folk, föräldrar och allmänhet är litet för tidigt väckt. Såvitt jag kan begripa är det alldeles orealistiskt att tänka sig att hinna med en läroplan 79. Jag kan dock försäkra Alf Wennerfors att vi kommer att dra slutsatser av de erfarenheter vi har gjort vid tidigare läroplansrevisioner och alltså kommer att göra allt vad vi kan för att förankra den på ett bättre sätt än som tidigare har skett.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om skolledighet första veckan i maj

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara *Inga Lantz* (vpk) den 3 mars anmälda fråga, 1977/78:332, och anförde:

Herr talman! Inga Lantz har frågat mig om jag ämnar medverka till att

eleverna vid skolor i vissa kommuner får ledigt från skolarbetet den 2 och 3 maj.

Frågan om ledighet från skolarbetet under de nämnda dagarna har uppkommit i vissa kommuner, där man inte redan vid planeringen av läsåret beaktat möjligheten att lägga ut lovdagar den 2 och 3 maj. Från Inga Lantz hemkommun, Huddinge, föreligger en framställning om att få byta två friluftsdagar mot lovdagar, för att därigenom kunna ge eleverna ledigt från skolan de båda aktuella dagarna. Denna framställning bereds f. n. inom regeringskansliet och ett beslut kan väntas inom kort.

Nr 95

Tisdagen den
14 mars 1978

*Om skolledighet
första veckan i maj*

INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Jag skall först be att få tacka för svaret.

Huddinge kommun fick avslag från skolöverstyrelsen på sin begäran att få extra lovdagar till eleverna under maj månad. SÖ motiverade sitt avslag med att friluftsdagar skall vara fullvärdiga skoldagar under lärarledning.

Då vände sig Huddinge till regeringen med en framställning om tillstånd att få ta två friluftsdagar i anspråk som lovdagar den 2 och 3 maj för att ge eleverna vid grundskolan och gymnasieskolan en sammanhängande ledighet nio dagar under första veckan i maj.

I ett pressmeddelande från skolstyrelsen heter det: "Många föräldrar kommer att göra sig lediga under veckan och antalet barn i klassen kommer att vara så litet att det blir svårt att ge någon meningsfull undervisning."

Innan skolstyrelsen gjorde sin framställning till regeringen beslöt man att fullfölja framställningen under förutsättning dels att hemmen ställde sig positiva till ledigheten, dels att lärarna och övrig berörd skolpersonal på annan tid än ordinarie lektionstid resp. arbetstid genomgår obligatorisk gemensam fortbildning kring angelägna övergripande skolfrågor.

I Huddinge har 80 % av hemmen besvarat en enkät om man ville ha ledighet dessa två dagar, och 96,7 % ville det. Det finns planer på att i samarbete med fritidsförvaltningen anordna verksamhet för de elever som kommer att vara hemma. Beträffande lärarna har man MBL-förhandlat och kommit överens om att lärarna skall genomgå en obligatorisk fortbildning på nio timmar.

Det finns, herr talman, ett sätt att komma ifrån problemet med ledigheten och ge extra lov genom att förlägga studiedagar för lärarna till den 2 och 3 maj. Det innebär ledighet för eleverna. Flyttar man sedan studiedagsprogrammet till kvällstid, får lärarna också lov. Haninge kommun lär ha för avsikt att göra så. Också i Järfälla kommer större delen av barnen att vara lediga.

Jag tycker att detta är en onödig omväg och hade hoppats få ett positivt besked från fru Mogård i dag. Förmodligen skulle ett positivt beslut från regeringen i den här frågan få konsekvenser också för andra kommuner, och antagligen är flera kommuner intresserade av denna ledighet. Man kan tycka att skolplanerarna borde ha uppmärksammat dessa s. k. klämdagar, och man kan kritisera dem för att de inte gjort det. Men det hjälper ju inte i dag. Och det är eleverna som sitter emellan för de felaktiga – kan man tycka – och dåligt underbyggda besluten.

Tisdagen den
14 mars 1978

*Om skolledighet
första veckan i maj*

På min fråga om fru Mogård är beredd att medverka till att eleverna får ledighet har jag fått till svar att frågan bereds inom utbildningsdepartementet, och det var i och för sig ingen nyhet för mig. Jag skulle vilja fråga vad fru Mogård tycker – om eleverna skall få ledighet eller inte.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Ärendet är som sagt inte avgjort. Inga Lantz tror kanske att jag som statsråd har möjlighet att handskas som jag vill med skolans friluftsdagar. Men nu är det faktiskt så att både antalet lovdagar och antalet friluftsdagar per läsår har reglerats genom beslut av riksdagen. Enligt gällande bestämmelser har kommun rätt att omvandla två friluftsdagar per läsår till lovdagar för att därigenom kunna ge eleverna en längre sammanhängande ledighet, t. ex. i anslutning till vissa helger. De båda dagarna hade alltså kunnat utnyttjas av kommunen för att ge eleverna ledigt den 2 och 3 maj. Om jag är rätt underrättad har man redan förbrukat dem. Och om jag är rätt underrättad är det inte helt säkert att det är en möjlig lösning att utnyttja studiedagar.

Inga Lantz frågar vad jag tycker. Ja, enligt min bestämda mening vore det önskvärt att man mera diskuterade frågan hur vi skall få skoltiden att räcka till för att ge eleverna tillräckligt med kunskaper och färdigheter än hur vi skall utöka antalet lovdagar.

INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Fru Mogårds senaste uttalande antyder att man får bereda sig på ett negativt besked när det gäller huruvida eleverna skall få ledigt de här dagarna eller inte. Jag tycker att man med rätta kritiserar skolplanerarna för att de inte har uppmärksammat dessa två s. k. klämdagar. Men nu är situationen som den är, och då bör man genom den här konstruktionen och genom ett positivt utslag från regeringen kunna ge eleverna en extra nio dagars sammanhängande ledighet. Varför skall man låta eleverna sitta emellan för beslut som fattats av dåligt förutseende skolplanerare? Det vore väldigt tråkigt om man inte gav eleverna denna ledighet, och jag tycker att det vore ganska byråkratiskt att inte göra det. Men med tanke på det svar som fru Mogård gav i sin senaste replik förefaller det mycket osäkert om eleverna får denna ledighet.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Jag vill bara understryka att beträffande lovdagar och friluftsdagar är jag och regeringen bundna av riksdagsbeslut. Jag skall självklart undersöka om den lösning som Inga Lantz nu antyder är möjlig. Jag vill inte gärna medverka till en lösning som gör att barnen i Huddinge kommun får två fler lovdagar än övriga barn i landet. Men låt mig först få titta ordentligt på ärendet, så får vi se vad det blir av det.

INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Det verkar som om fru Mogård inte hade någonting att säga till om i departementet i den här frågan, men det får vi verkligen hoppas att

hon har, för hon är ju biträdande chef för utbildningsdepartementet. Jag tror inte denna fråga bara gäller Huddinge kommun – den får nog konsekvenser för andra kommuner också. Jag hoppas eleverna får ledigheten.

Nr 95

Tisdagen den
14 mars 1978

Överläggningen var härmed slutad.

*Om regeringens
ståndpunkt till
visst uttalande
rörande skolan*

§ 7 Om regeringens ståndpunkt till visst uttalande rörande skolan

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara *Lena Hjelm-Walléns* (s) den 7 mars anmälda fråga, 1977/78:335, och anförde:

Herr talman! *Lena Hjelm-Wallén* har frågat mig om regeringen står bakom ett uttalande som hon hävdar att min statssekreterare har gjort i ett anförande inför Ingenjörsvetenskapsakademien. Hon har vidare frågat om jag är beredd att ta avstånd från yttrandet.

Det uttalande som åsyftas är en mening i början av anförandet, som återger hur dagens skola uppfattas av många företrädare för högskolan. Den aktuella meningen lyder sålunda: "Ett genomgående drag i kritiken av skolan" – från högskolans lärare, alltså – "är att den – till skillnad från förr – producerar halvbildade medelmåttor med betydande kunskapsbrister och att skolan medvetet undviker att satsa på begåvningarna."

Det yttrande som *Lena Hjelm-Wallén* lagt i min statssekreterares mun är alltså ett referat av åsikter som ofta framförs från högskolehåll. Detta referat, tillsammans med ett inledande direktcitat om svensk matematikundervisning, bildade utgångspunkt för anförandet, som var en genomgång av situationen inom naturvetenskapliga och tekniska studievägar.

Någon anledning för mig att ta avstånd från åsikter som min statssekreterare inte uttalat föreligger självfallet inte.

LENA HJELM-WALLÉN: (s)

Herr talman! Jag tackar för svaret även om det gör mig bedrövad att *Britt Mogård* inte vill vara så rakryggad att hon tar avstånd från de uttalanden som statssekreterare *Arfwedson* gjorde inför Ingenjörsvetenskapsakademien. Jag lägger inga ord i statssekreterarens mun. Jag läser innantill ur talet, och det går inte att försöka omtolka det och säga att det var annans kritik det rörde sig om.

Visst inleds talet med något som kallas "rader som ganska väl speglar en allmänt utbredd uppfattning om den svenska skolans kvalitet – bland dem som företräder universitetens och högskolans intressen". Men sedan byggs hela talet upp på påståendet att skolan "producerar halvbildade medelmåttor". På 13 sidor understryks en sådan vulgärkritik av den svenska skolan.

Förmodligen är de här reaktionära utfallen i talet mycket vanliga i konservativa kretsar men de brukar vanligtvis döljas genom en viss polityr hos borgerliga politiker och deras högsta politiska tjänstemän. Så icke denna

Tisdagen den
14 mars 1978

*Om regeringens
ståndpunkt till
visst uttalande
rörande skolan*

gång – därav uppmärksamheten.

Den moderate statssekreteraren gör en genomgång av orsakerna till högskolans och forskningens s. k. kris. Han nämner tre orsaker:

1. "Skolans försyndelser" och "utbildningsväsendets baksmälla". Jag återkommer till det.

2. Ett alltför jämlikt samhälle uttryckt på moderat vis: "Lägg till detta lönenivelleringen, som tagit bort det mesta av rent ekonomiska incitament för högre studier".

3. "Den s. k. tidsandan", bl. a. bestående i "det växande ointresset för arbete över huvud taget". Om de studerande sägs: "De är på något sätt inte härdade i kampen med svåra arbetsuppgifter."

Jag vill inte ställa Britt Mogård till svars för alla uttalanden av hennes statssekreterare. Men jag vill gärna att hon skall besvara de frågor som rör skolan, där ju allmänheten måste förutsätta att det sagda har förankring i regeringen. Om så inte är fallet bör Britt Mogård ta avstånd från detta.

Sammantaget konstaterar Britt Mogårds närmaste tjänsteman att "vårt skolväsen inte är konkurrenskraftigt". Främst är det grundskolan det är fel på. Den klarar inte att "hävda både elementär ordning och disciplin och en hygglig kunskapsstandard". Statssekreteraren fortsätter och ger exempel på skolans s. k. försyndelser: "stora brister i även elementär räknefärdighet, oförmåga att skriva någorlunda korrekt svenska, bristande grammatiska grunder i moderna språk osv." Orden medelmått och elit förekommer på flera håll.

Här har man rabblat upp en massa reaktionära klyschor. Jag kan förstå att detta kan vara besvärligt för Britt Mogård i det interna arbetet inom moderata samlingspartiet, eftersom den här debatten förs i hennes kretsar, av dem som vill ha en tillbakagång till en annan tids skola. Men jag anser att hon borde vara så rakryggad att hon tar avstånd från den här typen av kritik.

Hittills har den konservativa kritiken under oppositionsåren inte omsatts i några mer omvälvande förslag beträffande den svenska skolan. Men skall vi tolka den här reaktionära tonen som att en ny politik förbådas? Är f. ö. det som Britt Mogård uttalade här tidigare i dag – tvetsamheten till en mer sammanhållen grundskola – ett första led i den politiken? Jag skulle gärna vilja att Britt Mogård svarade på de frågorna, liksom på min ursprungliga fråga.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Lena Hjelm-Wallén vill få det till att Anders Arfwedson egentligen solidariserar sig med uttalanden om de halvbildade medelmåttorna, trots att jag visat att det rör sig om ett referat av andras åsikter. Jag vet inte hur Lena Hjelm-Wallén läser innantill – det är i alla fall selektivt. Och hon kallar det som anförs för vulgärkritik! Jag skulle snarare vilja karaktärisera det aktuella anförandet som ett försök att visa verkligheten som den är.

Vi tjänar verkligen inte samhället genom att försöka bluddra kring faktiska problem. Och glädjande nog har en hel del socialdemokrater börjat inse det,

bl. a. Lena Hjelm-Walléns partikamrat Thage Peterson, som enligt Morgonbris har sagt: Vi måste erkänna att skolan inte fungerar bra nu. Ibland blir jag nästan rädd när jag kommer ut i skolorna i Stockholms län. Det kanske vore skäl för Lena Hjelm-Wallén att dels studera verkligheten, dels tala med Thage Peterson.

Ämnet för anförandet var Svensk gymnasieutbildning – är den konkurrenskraftig? Talet var till största delen en analys av orsakerna till att rekryteringen till högre teknisk och naturvetenskaplig utbildning och forskning sviktar i vårt land. Anders Arfwedson pekade på en rad olika faktorer. Men det utmärkande var att han inte lade skulden på gymnasieskolan. Han konstaterade tvärtom att det inte är något fel på läroplanerna och att undervisningen är av hög kvalitet. Gymnasieskolan fick alltså högt betyg, tvärt emot vad Lena Hjelm-Wallén och en totalt snedvriden cirkulärartikel i A-pressen vill göra gällande.

Däremot konstaterade Anders Arfwedson att det fanns brister i grundskolan, i förmedlandet av baskunskaper och basfärdigheter – ett konstaterande som gjordes i SIA-betänkandet och som Lena Hjelm-Wallén hade understrukit i SIA-propositionen.

Man kan lägga tonvikten på olika delar av SIA-reformen. Jag för min del vill betona att jag anser det oerhört betydelsefullt att skolan lägger ökad vikt vid att baskunskaperna förbättras. Detta behövs framför allt för de s. k. svagpresterande eleverna, men det gäller faktiskt ganska många av de andra eleverna också. Jag skulle gärna vilja fråga Lena Hjelm-Wallén: Håller Lena Hjelm-Wallén nu på att ta avstånd från vissa delar av SIA-reformen?

LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag menar att det är en ojust debatteknik att påstå att talaren bara framförde andras åsikter. Inte vet jag hur man lägger upp sina tal inom det moderata samlingspartiet, men något lurt måste det vara med det. En talare från ett annat parti ställde tidigare här i dag också en fråga om vad som egentligen avsågs i ett annat tal av en framstående moderat. Där fick Britt Mogård gå in och dementera och förklara vad som hade menats.

Det går inte att hävda att 13 tättskrivna sidor bara är citat av andras kritik mot skolan. En sådan debattstrategi är omöjlig, Britt Mogård.

Britt Mogård säger att man inte skall bluddra. Men det är precis vad statssekreteraren har gjort, och nu tycker jag Britt Mogård gör det också. Jag hade uppskattat en litet mera rakryggad hållning.

Britt Mogårds uppgift under riksdagens frågestund är just att besvara frågor som ställs till henne. Därför bör Britt Mogård säga ifrån om hon instämmer i talet eller inte. Det är viktigt därför att talet speglar en så vulgär skolsyn. En mycket hög regeringstjänsteman dömer med det ut hela den svenska skolan, de många elever och skolans personal som gör hängivna insatser i en verksamhet som är långt ifrån lätt att bemästra.

Att det finns stora svårigheter i skolan har bl. a. jag redovisat i SIA-propositionen. På denna finns – det har vi också sagt från socialdemokratiskt håll – inga enkla patentlösningar. Det som behövs är ett vardagligt

*Om regeringens
ståndpunkt till
visst uttalande
rörande skolan*

förnyelsearbete i samspel mellan berörda personalgrupper, elever, föräldrar, myndigheter och politiker. Men det gäller då att ha en realistisk syn på detta och inte skönmåla – vi skall ordentligt känna till verkligheten, och det vill jag åtminstone för min del säga att jag gör.

Men det viktigaste för dagen är att man gör skolan en stor otjänst om man svartmålar på det sätt som den moderate statssekreteraren gör. Det är att vrida debatten 20–30 år tillbaka. Det kan på intet sätt utgöra någon stimulans till de förändringar som dagens skola verkligen behöver.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Vill man tala om snedvriden debatteknik så skall man nog inte heta Lena Hjelm-Wallén. Jag har talat om att den första halva sidan var ett citat och ett referat, och berättat vad talet i övrigt innehöll – eftersom jag har fått den uppfattningen att Lena Hjelm-Wallén inte har läst det, mer än vissa mycket avsiktligt utvalda citat. Då säger Lena Hjelm-Wallén att jag har hävdad att detta skulle ha varit 13 sidor citat. Ingalunda!

Det är min uppgift att svara på frågor. Men jag måste säga att jag tycker att det är en uppgift för en riksdagsman att läsa rätt och höra rätt. Och inte bluddra! Jag fick inget svar på frågan: Skall vi, som det står i SIA-propositionen och som riksdagen har beslutat, enligt Lena Hjelm-Walléns uppfattning prioritera baskunskaper och basfärdigheter i skolan? Erkänner Lena Hjelm-Wallén att detta är ett problem i dagens grundskola och att vi kan göra något åt det?

LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Britt Mogård har tydligen inte riktigt lärt sig våra roller; hon ställer frågan till mig – det borde vara tvärtom.

Frågan om baskunskaper och basfärdigheter tog vi socialdemokrater upp ordentligt inte bara i SIA-propositionen utan också i den motion som vi väckte i anslutning till den SIA-proposition som Britt Mogård har skrivit och som ligger i utbildningsutskottet för behandling. Vi menar att Britt Mogård i den nuvarande propositionen inte tillräckligt utförligt har behandlat just frågan om baskunskaper och basfärdigheter. Vi vill ha ytterligare klarlägganden. Beträffande vårt intresse för baskunskaper kan Britt Mogård vara fullständigt lugn.

Men det är inte detta debatten gäller i dag – den debatten kan vi ta vid annat tillfälle. Nu gäller det en hel rad uppseendeväckande uttalanden som Anders Arfwedson har gjort. Eftersom jag läste upp så många citat av Anders Arfwedson kan Britt Mogård inte gärna hävda att jag inte har läst talet till slut. Det har jag verkligen gjort, och det är därför som jag har blivit så upprörd. Det är hela den reaktionära syn som finns i det som jag skulle önska att Britt Mogård å regeringens vägnar tog avstånd från. I annat fall är jag orolig över utbildningspolitikens riktning framöver.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Här finns ett utdrag ur talet som jag skall be att få läsa upp och fråga: Är detta reaktionärt? Är detta svartmålning? I så fall går det verkligen

numera en mycket djup klyfta mellan Lena Hjelm-Walléns och min uppfattning.

Det påstås här att ingångsnivån till gymnasieskolan har sjunkit. Exempel på detta finns bara alltför många: stora brister i även elementär räknefärdighet, oförmåga att skriva någorlunda korrekt svenska, bristande grammatiska grunder i moderna språk osv.

Det är precis detta som vi i SIA-utredningen behandlade som ett mycket allvarligt problem, det är precis därför som vi krävde att en läroplansöversyn skulle syfta till en bättre träning i basfärdigheter. Och det var precis det som Lena Hjelm-Wallén skrev i sin proposition.

Jag tycker det är fullständigt orimligt att försöka bygga upp motsättningar kring en fråga som är så väsentlig för det uppväxande släktet i vårt land. Skall vi skälla på varandra får det vara på andra grunder än på denna.

LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag skulle önska att Britt Mogård och jag inte alls skällde på varandra – jag skulle önska att Britt Mogård tog avstånd från det här upprabbladet av reaktionära klyschor som hennes närmaste politiska tjänsteman bestått oss med. Och jag hade faktiskt önskat att Britt Mogård menade vad hon sade nyss, att debatten skall föras på saklig grund. Men då passar inte reaktionära klyschor. Jag förstår att sådant tal kan innebära att man på sina håll vinner poäng, men på andra håll kan man förlora poäng, och hos en majoritet av riksdagen är jag säker på att så blir fallet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om personella förstärkningar vid vissa länsstyrelser

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Thure Jadestigs* (s) den 1 mars anmälda fråga, 1977/78:322, och anförde:

Herr talman! Arbetsgrupper har tillsatts inom vissa län för att samordna de regional- och sysselsättningspolitiska insatserna på orter som drabbas av sysselsättningsproblem till följd av strukturförändringarna inom bl. a. stålbranschen. Thure Jadestig har – med hänvisning till detta – frågat mig när länsstyrelserna kommer att få besked om omfattningen av utlovad personell förstärkning för arbetet inom dessa grupper.

Jag avser att föreslå regeringen att på tilläggsbudget III begära medel för dessa länsgruppers verksamhet. Vid behandlingen av propositionen (1977/78:73) om statliga textil- och konfektionsföretag m. m. uttalade näringsutskottet (NU 1977/78:41) att medel borde kunna förskottas från industridepartementets kommittéanslag i avvaktan på riksdagens beslut. Jag är av samma uppfattning och räknar med att medel bör kunna ställas till förfogande från detta anslag inom de närmaste veckorna. Härutöver kommer medel att anvisas från femtonde huvudtitelns anslag till länsstyrelserna.

Nr 95

Tisdagen den
14 mars 1978

*Om personella
förstärkningar vid
vissa länsstyrelser*

Tisdagen den
14 mars 1978

*Om personella
förstärkningar vid
vissa länsstyrelser*

THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Ibland kan det tyckas vara långt från tanke till handling. I det här fallet var tanken i sig god, men det synes ta tid. Statsrådet avgav i mitten av november 1977 propositionen 47 till riksdagen, och på s. 25 i denna säger han:

”För att möta sysselsättningsproblemen på stålorterna kommer de berörda länsstyrelserna att tilldelas särskilda resurser för att arbeta fram förslag till konkreta åtgärder och för att samordna insatserna på länsnivå.”

Statsrådet har också meddelat att en länsgrupp skulle bildas med representanter från berörda kommuner, företag och länsorgan och att det inom regeringskansliet skulle tillsättas en särskild arbetsgrupp som dels skulle utarbeta egna åtgärdsförslag, dels tillse att länsstyrelsernas förslag får en snabb behandling.

Nu säger statsrådet att man i vissa län har tillsatt arbetsgrupper, och det stämmer. I Västmanlands län har man t. ex. gjort det. Men ute i bruksbyggena väntar vi på att de här arbetsgrupperna skall få personella och ekonomiska regionalpolitiska möjligheter att verka. Det har gått fyra månader nu, herr statsråd. I mitt anförande i kammaren den 14 december med anledning av propositionsbehandlingen noterade jag den positiva infallsvinkel som förslaget kan betyda, därest resurser verkligen ställs till länsorganens förfogande. Jag är naturligtvis medveten om att det inte är någon lätt uppgift att skapa ersättningsindustrier, särskilt inte med tanke på den besvärliga situation de flesta bruksorter i dag har, inte minst beroende på dessa orters ensidiga näringsliv. Men denna månadslånga väntan på besked om resursgivning ger, herr statsråd, inget gott intryck. Situationen ute i våra bruksbygder är oroande, otryggheten för de anställda och de berörda kommunerna är besvärande och oron för morgondagen är stor.

Alla är vi överens om att järnhanteringens strukturproblem kräver speciella åtgärder, både kortsiktigt och mera långsiktigt. Det krävs en regional utvärdering av de sysselsättningsmässiga och samhällsekonomiska effekterna av den utveckling som nu är på gång inom järnhanteringen.

Mot den bakgrunden är det svar jag fått mycket svagt. Det ger nämligen inte en enda ledtråd då det gäller frågan om när resurserna kommer och hur stora de kommer att bli.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag har i mitt svar meddelat att vi i tilläggsbudget III kommer att anvisa nödiga medel, och jag har dessutom hänvisat till den möjlighet att förskottera medel som här föreligger. Regeringens beslut beträffande tilläggsbudget III kommer f. ö. redan den 16 mars. Det finns alltså all anledning att från länsstyrelsernas sida fortsätta att bedriva det arbete som man de facto redan har startat i nära samarbete med industridepartementet.

Thure Jadestig vill göra gällande att denna verksamhet har blivit fördröjd till följd av att det tagit tid innan medelsanvisning kunnat ske, men det är helt felaktigt. Vi har fortlöpande kontakter med de berörda länsstyrelserna, och arbetet bedrivs med all önskvärd målmedvetenhet.

Jag vill också betona, vilket Thure Jadestig förefaller att ha glömt, att en hel del länsgrupper redan är i arbete. Det gäller Norrbottensdelegationen och Värmlandsdelegationen, som har fått medel i särskild ordning då strukturproblemen där är speciellt påtagliga.

De resurser som länsgrupperna behöver för att arbeta med sysselsättningsproblemen är det viktigt att man inte bara anvisar till förstärkning av personalen vid länsstyrelserna. Det är sannolikt viktigare att man på länsnivån får tillgång till medel som kan användas på ett ganska fritt sätt, t. ex. för anlitan av konsulter. Det har redan varit möjligt att gå in med sådana arrangemang, och det kommer att bli ökade möjligheter till det med denna resurstilldelning.

Det blir alltså en resursförstärkning till de här länen, både för att öka personalinsatsen och för att anlita konsulter för direkt målinriktade insatser.

Jag vill nämna att vi dessutom stöder detta arbete genom att ge service från den etableringsdelegation som arbetar i industridepartementet och som också i detta målmedvetna arbete för att skaffa alternativ sysselsättning har fått en viss resursförstärkning. Det är alltså ett omfattande, målmedvetet och som jag hoppas resursrikt arbete som här bedrivs sedan några månader tillbaka.

*Om personella
förstärkningar vid
vissa länsstyrelser*

THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Jag konstaterar bara att från november till i dag har länsstyrelserna inte fått de här resurserna som propositionen utlovade. Industriministern kan väl ändå inte säga att det är en snabb behandling i själva sakfrågorna. Det är riktigt att arbetsgrupper har startat i vissa län, men de består ju av chefer från regionala organ som i sig själva redan i dag har en hög arbetsbelastning. Vad som behövs är naturligtvis handläggare för att på ort och ställe kartlägga och hjälpa kommunalmännen, industrifolket och de fackliga organisationerna i arbetet. De regionala enheterna på länsstyrelsen har i dag ingen överbliven personal. De är redan tidigare mycket hårt ansträngda av sina arbetsuppgifter. Därför är det mycket viktigt att de här personella resurserna kommer länsstyrelsen till del.

Jag noterar också med tillfredsställelse att statsrådet har för avsikt att ekonomiska resurser skall ställas till arbetsgruppernas förfogande, att detta sålunda blir en decentraliserad möjlighet. Då hoppas jag att också Västmanlands län får några miljoner, åtminstone som första insats.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag noterar att Thure Jadestig nu är tillfredsställd med mitt svar. Jag vill också påpeka, för att det inte skall råda något missförstånd, att det redan har anvisats speciella resurser för speciella problemområden. I t. ex. Norrbotten och Värmland har vi gått in med speciella resurser för de arbetsgrupper som är verksamma där. Det har då också innefattat konsultinsatser.

Dessutom är att notera att vi har haft ett stort antal lokala grupper

Tisdagen den
14 mars 1978

*Om personella
förstärkningar vid
vissa länsstyrelser*

arbetande med dessa problem. De grupperna har bl. a. haft personella resurser från departementet att använda sig av för utredningsuppdrag etc. Att vi nu möter problem av en sådan omfattning och av en sådan svårighetsgrad att vi måste samordna de lokala arbetsgrupperna i länsgrupper för att få en aktivitet över länsorganens skilda kompetensgränser är ett resultat av utvecklingen. Men det innebär ju inte att här inte redan har bedrivits ett arbete, vilket Thure Jadestig nog bör kunna erkänna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle skatteutskottets betänkande nr 33 uppföras närmast efter konstitutionsutskottets betänkande nr 24 och försvarsutskottets betänkanden nr 9–11 sättas sist.

§ 10 Anmälades och bordlades

Proposition

1977/78:133 om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.

§ 11 Anmälades och bordlades

Motioner

1977/78:1768 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:95 om anslaget Flygvapenförband:
Forskning och utveckling

1977/78:1769 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:98 med förslag till lag om skatt på vissa resor, m. m.

1977/78:1770 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:104 med förslag om utvidgad rätt till ledighet för vård av barn, m. m.

§ 12 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1977/78:25 med anledning av framställning i budgetpropositionen 1978 (prop. 1977/78:100) om anslag under budgetdepartementets verksamhetsområde till Nämnden för samhällsinformation, viss informationsverksamhet m. m. för budgetåret 1978/79

1977/78:26 med anledning av framställning i budgetpropositionen 1978 (prop. 1977/78:100) om anslag m. m. under justitiedepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1978/79 till datainspektionen

1977/78:27 med anledning av framställning i budgetpropositionen 1978 (prop. 1977/78:100) om anslag under justitiedepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1978/79 till vissa kostnader i anledning av allmänna val

1977/78:28 med anledning av framställning i budgetpropositionen 1978

(prop. 1977/78:100) om anslag under justitiedepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1978/79 till partistöd

Finansutskottets betänkanden

1977/78:14 med anledning av propositionen 1977/78:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser viss del av budgetdepartementets verksamhetsområde

1977/78:17 med anledning av propositionen 1977/78:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser statens allmänna fastighetsfond

1977/78:18 med anledning av i propositionen 1977/78:100 framlagt förslag om anslag till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster för budgetåret 1978/79

Kulturutskottets betänkande

1977/78:19 med anledning av propositionen 1977/78:100 såvitt gäller anslag till stöd till idrotten jämte motioner

Näringsutskottets betänkande

1977/78:41 med anledning av propositionen 1977/78:42 om åtgärder för försörjningsberedskapen på tekoområdet, propositionen 1977/78:73 om statliga textil- och konfektionsföretag m. m. och propositionen 1977/78:100 i vad avser textil- och konfektionsindustrierna jämte motioner

§ 13 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 13 mars

1977/78:143 av *Alf Lövenborg* (apk) till kommunministern om åtgärder mot flygbesprutning med fenoxisyror:

Användningen av fenoxisyror har under många år väckt oro bland befolkningen i olika regioner. En rad tecken tyder på att betydande hälsorisker är förenade med fenoxisyrornas användning och att de vållat sjukdoms- och dödsfall bland såväl djur som människor. I en norrbottnisk skogsarbetarby har hela den manliga befolkningen dött i cancer. Samtliga hade varit sysselsatta med spridning av fenoxisyror eller på annat sätt kommit i kontakt därmed.

Mot den bakgrunden är det inte underligt att en växande opinion vänder sig mot användningen av detta gift och kräver att skogsbolagen övergår till andra metoder inom sitt skogsbruk. Man anser också att den kommunala självstyrelsen måste ge kommunala organ rätt att värna om människors liv och hälsa.

Nr 95

Tisdagen den
14 mars 1978

Anmälan av interpellationer

Tisdagen den
14 mars 1978

*Anmälan av inter-
pellationer*

Riksdagens beslut 1967 att efter en tidigare förbudsperiod åter tillåta spridningen av kemiska medel, däribland fenoxisyror, från flygplan har mötts av starka protester i många kommuner.

Från allmänhetens sida förväntar man sig att de lokala hälsovårdsmyndigheterna skall ingripa med förbud mot spridning. Folkopinionen kan alls inte förstå att hälsovårdsnämnderna, som har många viktiga befogenheter, saknar möjlighet att på laglig väg förhindra spridning av fenoxisyror.

I en rad fall har det förekommit att hälsovårdsnämnder har beslutat om förbud mot spridning av fenoxisyror, men efter en överprövning i anledning av besvär efter dylika beslut har dessa ogiltigförklarats. Hälsovårdsnämndernas omsorg om kommuninvånarnas liv och hälsa har vägt lätt i jämförelse med skogsbolagens vinstbetonade argument.

Nu närmar sig en ny sommar, och skogsbolagen planerar för nya besprutningar. En rad konflikter är att vänta.

Med hänvisning till det anförda ber jag att till kommunministern få ställa följande frågor:

1. Hur ser kommunministern på problemet med skogsbolagens hormoslyrbesprutning kontra den växande opinionen ute i kommunerna?
2. Avser kommunministern att vidta några åtgärder för att vidga de kommunala organens möjligheter att sätta stopp för flygbesprutning med fenoxisyror?

1977/78:144 av *Alf Lövenborg* (apk) till arbetsmarknadsministern om sysselsättningsfrämjande åtgärder i malmfälten:

Regeringen har föreslagit att Luossavaara-Kiirunavaara AB skall beviljas 200 milj. kr. för att "upprätthålla sysselsättningen vid företaget under år 1978".

Men det räcker inte för LKAB. Trots de 200 miljonerna sätts kursen på avskedanden och permitteringar. Den fulla sysselsättningen har inte garanterats.

Mot den bakgrunden finns det anledning att till regeringen rikta frågan om det förbereds några andra stödåtgärder för att upprätthålla sysselsättningen i malmfälten.

En ökning av antalet arbetslösa i malmfälten vore katastrofal. Den drabbar i första hand ungdomen. Redan nu går över 500 ungdomar utan arbete, och när skolorna slutar till våren kommer ännu fler nya arbetssökande ut på arbetsmarknaden. Hur tänker regeringen möta denna akuta krissituation?

Det finns också anledning att penetrera frågan om vad som krävs på längre sikt. I malmfälten har sysselsättningen hittills i stor utsträckning baserats på den rena gruvbrytningen. Underlåtenheten att satsa på andra åtgärder för att bredda och utveckla näringslivet får nu sina konsekvenser. För att klara sysselsättningen och kommunernas ekonomi måste det vara ett oavvisligt krav att samhället satsar på annan typ av produktion än malmbrytning, att man också går in för förädling, att man i statlig regi satsar på att bygga upp nya industrier i malmfältskommunerna.

Några sådana planer har ännu icke aviserats. Finns det några? Eller nöjer sig regeringen med begränsade stödåtgärder som inte ens räcker till för att klara dagens krissituation?

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till arbetsmarknadsministern få ställa följande frågor:

1. Förbereder regeringen några andra stödåtgärder än dem som föreslås i proposition 1977/78:96 för att klara den akuta sysselsättningskrisen i malmfälten och skapa full sysselsättning?

2. Har regeringen någon plan för att skapa nya statliga industrier i malmfälten i syfte att på längre sikt trygga regionens utveckling?

Nr 95

Tisdagen den
14 mars 1978

*Meddelande om
frågor*

§ 14 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 13 mars

1977/78:350 av *Lars Werner* (vpk) till statsministern om åtgärder för att dämpa inflationen:

Den nyligen träffade avtalsuppgörelsen innebär ett magert resultat för löntagarna. Det finns väl grundad anledning att utgå från att uppgörelsen inte kommer att ge kompensation för redan inträffade och kommande pris- och hyresstegringar. Avgörande i sammanhanget är vilka åtgärder som statsmakterna kommer att vidta för att stoppa inflationstakten.

Mot bakgrund av det anförda vill jag till statsministern ställa frågan:

Planerar regeringen ett införande av pris- och hyresstopp samt slopande av moms på alla dagligvaror?

den 14 mars

1977/78:351 av *Bertil Jonasson* (c) till utbildningsministern om bevarande av stengärdesgårdar och odlingsrösen:

Genom århundradena har odalmän i Sverige brutit mark och byggt upp stengärdesgårdar och odlingsrösen. Dessa är värdefulla monument över våra förfäders slit och möda och påminner dagens svenskar om en gången tids kärva förhållanden.

Det är angeläget att stengärdesgårdar och odlingsrösen bevaras som kulturminnesmärken för kommande generationer. Därför vill jag fråga utbildningsministern:

Är utbildningsministern beredd att medverka till att stengärdesgårdar och odlingsrösen kan bevaras och vårdas som kulturminnesmärken?

Nr 95

Tisdagen den
14 mars 1978

*Meddelande om
frågor*

1977/78:352 av *Hilding Johansson* (s) till statsministern om ämbetsverkens ställning i förhållande till regeringen:

Med anledning av pressdebatten om ämbetsverkens och generaldirektörernas ställning i förhållande till regeringen vill jag fråga statsministern:

Anser regeringen att ämbetsverkens och därmed generaldirektörernas ställning i förhållandet till regeringen bör förändras, och kommer regeringen att förelägga riksdagen förslag om sådana ändringar?

1977/78:353 av *Hans Alsén* (s) till industriministern om åtgärder för att trygga sysselsättningen vid AB Volvo Penta och AB Volvo, Bergslagsverken i Uppsala:

Sysselsättningen för 500 anställda vid AB Volvo Penta och AB Volvo, Bergslagsverken i Uppsala är allvarligt hotad. Representanter för berörda fackliga organisationer och för Uppsala kommun uppvaktade med anledning därav den 10 mars industriministern. Vid uppvaktningen meddelade enligt pressuppgifter statsrådet sin avsikt att i ärendet kontakta direktör Pehr G. Gyllenhammar i Volvos koncernledning.

Med anledning av det anförda får jag ställa följande frågor:

1. Hur bedömer industriministern efter sin kontakt med koncernledningen förutsättningarna för fortsatt verksamhet vid AB Volvo Penta och AB Volvo, Bergslagsverken i Uppsala?

2. Är industriministern vid behov beredd vidtaga särskilda åtgärder för att trygga sysselsättningen vid företagen i Uppsala?

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.54.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert